

MATYLDA ANDAŁA

INCLUSIEF TAALGEBRUIK IN NEDERLAND

INLEIDING

Er kan opgemerkt worden dat steeds vaker officiële (Europese) staatsinstellingen, beroepsorganisaties, universiteiten en bedrijven bezig zijn met het ontwerpen van handleidingen voor inclusief gedrag, waaronder inclusief taalgebruik in de officiële communicatie. Ook de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren heeft in 2021 een briefadvies aan het Comité van Ministers gestuurd met het verzoek om aandacht aan het belang van inclusief taalgebruik te besteden.

Gebruik van inclusieve taal betekent dat er niemand uitgesloten wordt in de communicatie en dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen mensen op basis van sekse, ras, geloof, leeftijd of seksuele voorkeur. Gebruik van inclusieve taal signaleert dat er behoefte aan inclusiviteit en diversiteit in de samenleving is. Met andere woorden vraagt ons de moderne wereld om nieuwe opvattingen te gebruiken waarin realiteit op basis van inclusieve patronen georganiseerd wordt en waar niemand gediscrimineerd wordt. Als uitgangspunt voor dit artikel wordt de hedendaagse trend naar de inclusiviteit gebruikt. Ik kijk naar patronen en methoden voor inclusief taalgebruik in Nederland en de redenen ervoor. Hiermee streef ik naar een overzicht van de problematiek die voor velen onduidelijk blijkt te zijn.

Mgr. MATYLDA ANDAŁA studeerde Culturele Studies bij de Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej in Lublin en Nederlandse Filologie bij de Katolicki Uniwersytet Lubelski in Lublin. Zij is doctoranda bij de vakgroep neerlandistiek van de Univerzita Palackého in Olomouc. Haar onderzoek richt zich op het moderne socioculturele en politieke landschap van Nederland, met name met betrekking tot minderheden en nationale identiteit. Zij werkt als beleidsmedewerkster bij de ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Warschau. Corespondentieadres: Katedra nederlandsistiki FF UP, Křižkovského 14, 779 00 Olomouc, Tsjechië; e-mail: matylδα.andala01@upol.cz; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2077-3428>.

1. REALITEIT GEBASEERD OP TAAL

Wereld zonder taal bestaat niet. Wie van De Saussures begrippen *signifié* en *signifiant* uitgaat, waar een teken verwijst naar een object in de werkelijkheid (De Saussure 90-91), kan tot betere conclusies komen en kan vervolgens de taal en het taalgebruik op specifieke niveaus onderzoeken. Dankzij taal kan de mens zijn beeld van de wereld vormen. Deze beelden geven de betekenis aan de wereld. Er kan dus gesteld worden dat de taal niet alleen een weergave van de wereld is, maar vooral een interpretatie. Analyse van (cultuur)teksten, hun betekenissen en manieren waarop de betekenissen in verschillende contexten geconstrueerd worden, geven een ruimte om meerdere sociale praktijken te kunnen onderzoeken (Barker 8).

Net als de wereld zelf is taal zeer gecompliceerd. Taal weerspiegelt namelijk verschillende manieren van het kijken naar de wereld. Taal is een maatregel waardoor de betekenis ontstaat. Maar hierop zijn meerdere factoren van invloed. De sociale sfeer is gebaseerd op discours. Aspecten van het leven, zoals identiteit, natie, maatschappij die beschouwd worden als eenheden, kunnen begrepen worden als tijdelijke stabilisatie of arbitraire invulling van de betekenis. In deze benadering worden die opvattingen op verschillende niveaus op meerdere manieren gearticuleerd en daarom zijn ze kenmerkend voor een bepaald tijdperk (Barker 121). De constructie van de wereld is daarom geen individuele interpretatie, maar behoort tot een bredere bundel van discursieve verklaringen en informatie die beschikbaar zijn voor de leden van bepaalde culturen (Barker 126). Taal geeft ons de mogelijkheid om de wereld vorm te geven.

Taal is cruciaal bij het onderzoeken van de wereld en cultuur. Onderzoek naar cultuur betekent analyseren van het ontstaan van de betekenis, en de taal die het betekenissysteem vormt. Er zijn geen vaste objecten in de wereld die zelf hun betekenis dragen. De betekenis ontstaat in een complex proces van de wisselwerking van verschillen tussen objecten en hun relaties. Met andere woorden, de cultuur is een systeem van opvattingen, normen, waarden en praktijken van een groep mensen waarmee ze betekenis aan hun wereld verlenen. Met behulp van cultuur communiceren mensen met elkaar en ondernemen samen handelingen. Cultuur verandert voortdurend, en past zich aan de werkelijkheid aan omdat betekenissen en contexten in de loop der tijd ook veranderen. Er bestaan dus meerdere cultuursystemen, gevormd op grond van verschillende contexten, en het gevolg ervan is dat er cultuurverschillen tussen bestaan (Brillenburg Wurth en Rigney 297). Cultuur als betekenissysteem waar mensen in leven, kan pas begrepen worden als het beschreven wordt. Omdat onze cultuur en ons wereld-

beeld steeds verandert, verandert taal ook steeds in tijd en context. Met behulp van taal beschrijft mens de werkelijkheid. Taal draagt historische, culturele en politieke lading met zich mee. Taal is een medium voor het scheppen van een boodschap. Benoeming van de wereld betekent tegelijkertijd de beoordeling ervan. Door het kiezen van woorden, termen en opvattingen kan mens zijn uitspraak een bepaalde vorm en betekenis geven.

2. METAMODERNISTISCH PERSPECTIEF EN BEHOEFTE AAN INCLUSIEVE TAAL

Er is groeiend bewustzijn dat de globalisering de afgelopen decennia het gezicht van sociale, culturele en taalkundige diversiteit in samenlevingen over de hele wereld heeft veranderd. In het studieveld van taalgebruik binnen de samenleving kwam het daarom tot paradigmaverschuivingen. Fundamentele ideeën over taal, over taalgroepen en sprekers, over communicatie ondergingen een revisie. Nu staan in de taalstudie mobiliteit, mixing, politieke dynamiek en historische inbedding centraal (Blommaert en Rampton 3-5). Reflectie van deze benadering kan onder andere in inclusief taalgebruik worden gezien. Wereldontwikkelingen van de laatste decennia zoals klimaatverandering, migratiecrisis, druk op bepaalde minderheden, zoals Moslims, LHBTIQ+ gemeenschap, hebben invloed op maatschappelijke behandelingen en laten zien dat niet iedereen kan zich altijd veilig voelen. Het publieke debat, vooral in het Westen, wordt steeds vaker geconcentreerd op het zoeken naar maatregelen die deze situatie zouden kunnen verbeteren.

2.1 THEORETISCHE BENADERING

Vanuit theoretisch perspectief gezien, kan de behoefte aan de veranderingen gekoppeld worden aan metamodernisme, de theorie die het belang van reflectieve, zelfanalytische, interdisciplinaire wetenschap benadrukt. In 2017 verscheen het boek *Metamodernism: Historicity, Affect and Depth after Postmodernism*. Dit boek is een poging om de huidige opvattingen in kaart te brengen op basis van de geschiedenis die gezien wordt als de som van objectieve voorwaarden en het discours die de hedendaagse realiteit ziet vanuit zowel het verleden als toekomstig perspectief (Van den Akker, Gibbons en Vermeulen 24-25). Volgens de auteurs is *metamodernisme* een taal, waarmee ze tot begrip hopen kunnen komen van de hedendaagse realiteit op basis van het overbruggen van de kennis naar de dingen die mensen in hun dagelijks leven meemaken (25).

It (metamodernism) enables, [...] discussing the dominant patterns in contemporary culture by means of a shared language, while allowing for the ‘presence and coexistence of a range of very different, yet subordinate, features’ (Jameson 1991 [1984], 4). Doing so leads to an understanding of what can and what cannot be done and thought – and, hence, what may still remain to be done and thought – in light of the most recent reconfigurations of Western capitalist societies and global capitalism. (28)

In het hier geciteerde fragment is er sprake van “shared language”. Dit betekent dat de taal conventioneel is, dus op een bepaalde manier en sociaal geconstrueerd. Over het algemeen wordt besef van sociaal bewustzijn in grote mate door taal opgebouwd, omdat de taal als een symbolische code functioneert die door leden van een gemeenschap gebruikt wordt om hun meningen en een beeld van de realiteit te construeren. Het is sociaal in de zin dat het continu door generaties wordt gebruikt en dat het mensen verbindt.

2.2 HISTORISCHE BENADERING

Uit het laatste rapport over de *Nederlandse Identiteit* blijkt dat de Nederlandse taal als de belangrijkste factor fungeert voor collectieve identificatie voor de Nederlandse samenleving. Hiernaast spelen er symbolen en waarden zoals vrijheid en gelijkheid voor de wet tussen man en vrouw en tussen homo- en heteroseksuelen een belangrijke rol (*Nederlandse Identiteit* 1). Samenstelling van deze elementen, dus weerspiegeling in taal van sociale waarden, kan een goed basis vormen om inclusieve taal in te voeren. Bijzonders in multiculturele, diverse samenleving, met koloniale geschiedenis zoals het de Nederlandse samenleving ook is. Alle Nederlandstaligen zouden zich thuis kunnen voelen in eigen taal. Nederlandstaligen die deel van een gemeenschap uitmaken, ongeacht hun geslacht, afkomst, lichamelijke beperkingen, sociaaleconomische positie, opleiding of geloof (Taalunie).

Het verlangen naar inclusief taalgebruik sluit zich aan bij kritiek op huidige taalstructuren. Discussie over inclusief taalgebruik is vooral begonnen op grond van genderproblematiek en de tweede feministische golf die in Nederland in de jaren ‘70 van de twintigste eeuw plaatsvond. Positie van een onafhankelijke vrouw in Nederland en de taal die om specifieke lichamelijke ervaringen van vrouwen uit te drukken en te vertellen niet bestond, stonden centraal in de discussie. Subjectiviteit van een vrouw was onder de druk gezet (Buikema & van der Tuin 195-196). Dit wordt weerspiegeld in de taalstructuren zoals generische masculina¹ en het gebrek aan vrouwelijke rol- en functiebenamingen.

¹ Generische masculina zijn grammatical mannelijke woorden met een dubbele functie: ze verwijzen naar mannelijke personen maar worden ze ook gebruikt om te verwijzen naar gemengde groepen of individuen van wie het gender niet bekend is.

Naast een feministisch perspectief speelde er een non-binair perspectief een rol in genderproblematiek, die deconstructie van binaire sociale constructen en performativiteit van gender betekende.² Daaruit blijkt dat gender een brede identiteitscategorie is en het resultaat van samenstelling van meerdere sociale kwesties zoals ras, klasse, etniciteit, sekse, afkomst en taal (Marković 404).

3. DOEL VAN INCLUSIEF TAALGEBRUIK

Volgens de Nederlandse Taalunie, een organisatie die beleid voor het Nederlands in Nederlandstalige landen ontwikkelt en stimuleert, en het Nederlands in de wereld ondersteunt,

wordt met inclusief taalgebruik bedoeld taalgebruik dat insluit in plaats van uitsluit, niet discrimineert en dat correct benoemt en/of neutraal is. Inclusief taalgebruik kan ervoor zorgen dat meer individuen in de samenleving zich aangesproken voelen en zich niet buitengesloten voelen door de taal die wordt gehanteerd. Het leidt bij de taalgebruiker tot meer bewustzijn en draagt bij aan de vermindering van stereotypering, bijvoorbeeld door het vermijden van woorden die als discriminerend of denigrerend kunnen worden ervaren. In dit verband wordt ook wel gesproken van ‘gedekoloni-seerde’ taal: taal die niet de heersende structuren uit de koloniale tijd bestendigt, omdat ze nadelig zijn voor bepaalde groepen, met als gevolg dat die groepen zich buitengesloten voelen in de gehanteerde taal. Het stimuleren van het gebruik van inclusieve taal is een manier om de diversiteit van de samenleving te respecteren. (Taalunie, *Briefadvies inclusief taalgebruik*)

Inclusief taalgebruik draagt bij aan een meer inclusieve maatschappij waarin de gelijkwaardigheid van mensen wordt versterkt en diversiteit gerespecteerd. Om zo’n taal in te voeren, werken er verschillende specialisten aan. Taalkundigen voeren onderzoeken uit naar reacties op taal in de maatschappij, ze kijken naar taalgebruik en conventies om op te vangen welke woorden of zinnen problematisch zijn. Dat betekent echter dat het introduceren van inclusieve taal ervoor niet zal zorgen dat er bepaalde woorden niet meer gebruikt zouden kunnen worden. Het gaat om een groter bewustzijn van geladen taal (positief en negatief) tussen de taalgebruikers. Woordkeuze kan wel bijdragen aan gelijkheid (gebaseerd op diversiteit) en inclusie. Om dit beter te kunnen begrijpen, kan er gekeken worden naar opvattingen zoals *divers* en *inclusief*, op basis van het boek

² Op grond van werken van Simone de Beauvoir *De tweede sekse* en van Judith Butler *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* is er gender herdefiniering ondergegaan. Het geveg ervan was dat gender als een set kenmerken die in het socialisatieproces ontstaat werd beschouwd.

Dat mag je óók (al niet meer) zeggen, Welke woorden kunnen? En welke juist niet? (Waszink 12):

divers • Gevarieerd wat betreft culturen, menselijke eigenschappen en voorkeuren. Ook het bijbehorende woord diversiteit komt veel voor.

inclusief • Waarbij niets of niemand wordt uitgesloten; niets of niemand uitsluitend; niet-discriminerend. Inclusief kent in deze betekenis sinds een paar jaar een unieke opleving (net als inclusiviteit). Het komt vaak voor in de context van de strijd tegen allerlei vormen van discriminatie; inclusief zijn komt dan neer op ‘niet discrimineren’, wat betreft iemands etniciteit, leeftijd, geslacht, gender, seksuele geaardheid, geloofs-overtuiging, lichamelijke beperkingen, etc.

Het boek van taalkundige Vivien Waszink is een inventarisatie van actuele trends in taalgebruik, met het oog op schurende taal, (gender)inclusiviteit, en diversiteit. Het blijkt dat dit boek is op dit moment het meest volledige rapport en analyse van inclusief gebruik van het Nederlands.

3.1 PROBLEMATISCHE GEBIEDEN IN TAALGEBRUIK

Omdat taal met, cultuur, tijd en context gebonden is, zijn er in verschillende talen ook verschillende landspecifieke problematische gebieden te onderscheiden. Hier worden de meest problematische gebieden binnen de Nederlandse taal opgenoemd, aan de hand van de vaakst voorkomende onderwerpen en problemen in Nederland:

- gender,
- gelijkwaardigheid,
- professionele communicatie (incl. verwingsprocedure),
- cultuursector,
- geschiedenis (o.a. kolonialisme, racisme),
- beperkingen (o.a. lichamelijke),
- religieuze en levensbeschouwelijke overtuigingen,
- afkomst,
- eigenschappen (body-positiviteit/lichaamsrespect),
- en meer...

4. VOORBEELDEN VAN BESCHIKBARE METHODEN VOOR INCLUSIEF TAALGEBRUIK

De hieronder gepresenteerde methoden zijn slechts een onderdeel van beschikbare oplossingen. De in de vorige paragraaf gepresenteerde gevoelige gebieden in het Nederlands zijn hierin opgenomen volgens aanpassing van de methoden aan het probleem. De gekozen voorbeelden zijn bedoeld om het probleem van inclusieve taal overzichtelijk in grote lijnen te introduceren. Men mag niet vergeten dat taal zich voortdurend ontwikkelt en steeds nieuwe begrippen aanreikt. Het meest recente en volledige samenstel van adviezen op dit terrein zijn op de websites van de Taalunie (beleidsorganisatie) en Onze Taal (taalvereniging) te raadplegen.

4.1 GENDERNEUTRAAL TAALGEBRUIK OF GENDERBEWUST TAALGEBRUIK

Bij een groep mensen, waar gender geen rol speelt is het beter om zo'n groep overkoepelend noemen op basis van de situatie waarin deze groep zich bevindt. Er hoeft niet "dames en heren" gezegd worden, waarbij mensen worden uitgesloten die zich noch man noch vrouw voelen. In plaats hiervan kan er, op grond van de context, bijvoorbeeld 'beste mensen' of 'beste deelnemers' gezegd worden. Deze methode wordt al een tijd door de Nederlandse Spoorwegen gebruikt. In plaats van "beste dames en heren" wordt er "beste reizigers" in de treinen gebruikt (Nederlandse Spoorwegen).

Mensen die zich man noch vrouw voelen worden non-binaire personen genoemd. Het meest gebruikelijk is om individuen met *die* of *hen* aan te spreken. Voorkeur gaat voor 'die' vorm omdat 'hen' problematisch is in de Nederlandse taal (Taaladvies, "Taal en gender: verwijswaarden"). In geschreven taal kan de vorm X gebruikt worden in het geval dat het gender van een persoon niet bekend is (X in plaats van hij/zij). Een andere veilige optie is het woord 'persoon' die in plaats man/vrouw gebruikt kan worden, omdat iedere mens een persoon is.

De onderstaande tabel presenteert een volledig overzicht van de verschillende Nederlandse voornaamwoorden om in de derde persoon enkelvoud te verwijzen naar een man, een vrouw, een non-binaire persoon of een persoon in het algemeen (Taaladvies, "Taal en gender: verwijswaarden").

onderwerp (enkelvoud)	niet-onderwerp (enkelvoud) (lijdend of meewerkend voorwerp, en na voorzetsel)	bezit (enkelvoud)	

man	hij (informeel: ie), die, diegene(*), <i>degene</i>	hem (informeel: 'm), die, diegene(*), <i>degene</i>	zijn, (die) z'n, diens
vrouw	zij, ze, die, diegene(*), <i>degene</i>	haar (informeel: ze, d'r, 'r), die, diegene(*), <i>degene</i>	haar, (die) d'r, dier
non-binaire persoon	die, <i>hen</i> , diegene(*), <i>degene</i> ...	die, <i>hen</i> , diegene(*), <i>degene</i> ...	<i>diens, hun</i> ...
algemene verwijzing	die, diegene(*), <i>degene</i>	die, diegene(*), <i>degene</i>	<i>diens, hun</i>
(*) in België minder gebruikelijk dan in Nederland			

Bron: www.taaladvies.net/taal-en-gender-algemeen

4.2 GELIJKWAARDIGE BENOEMING

Bij inclusief taalgebruik is het belangrijk om dingen *gelijkwaardig* te benoemen. Dit betekent dat als men iets specifiek wil benoemen, bijvoorbeeld een eigenschap, men ervoor zou moeten zorgen dat iedereen gelijk wordt behandeld, en de eigenschappen van iedereen worden genoemd. Hier kunnen we aan voorbeelden als huidskleur of afkomst denken. Het komt vaak voor, vooral in het nieuws, dat de huidskleur van zwarte mensen wel genoemd wordt, maar die van witte niet. Huidskleur is meestal een aspect dat geen rol speelt en daarom zou het ook niet genoemd moeten worden (Waszink 87).

Een ander voorbeeld laat zien dat sommige dingen conventioneel aan geslacht zijn gekoppeld. Als mensen over voetbal praten, denkt bijna iedereen direct aan mannenvoetbal. Vrouwenvoetbal wordt over het algemeen beschouwd als minderwaardig. Vrouwen die voetbal spelen zijn zelden zo beroemd als mannen, en krijgen ervoor niet zoveel geld als mannen. Om diversiteit in deze sport te benadrukken zou er hier onderscheiding naar mannen- en vrouwenvoetbal gemaakt kunnen worden.

4.3 PROFESSIONELE COMMUNICATIE

Bij professionele communicatie speelt vooral genderneutrale taal een belangrijke rol. Naast non-binaire personen en het probleem hoe ze aangesproken kunnen worden in (professionele) communicatie, zijn er andere communicatiekwesities die ook lastig kunnen zijn. Zo zijn sommige beroepsnamen sterk aan gender gebonden. De meeste mannelijke benamingen hebben naast die specifiek

mannelijke betekenis ook een generieke betekenis ('iemand die...') (Taaladvies, "Taal en gender: beroeps-, functie- en rolbenamingen"). Daarom worden vrouwelijke beroepsnamen vaak minder gewaardeerd en kiezen zelfs vrouwen voor mannelijke vormen. Men kan denken aan voorbeelden zoals *directeur* en *directrice*, *ambassadeur* en *ambassadrice*, *secretaris* en *secretaresse*. Over het algemeen gaan nog steeds de meeste topfuncties in Nederland naar mannen en niet naar vrouwen (Waszink 53). Om niemand uit te sluiten van de communicatie ook bij wervingsprocedure, kunnen er onder andere de volgende modellen gebruikt worden:

- communicatie beginnen met *Beste lezer*;
- wervingsprocedure: *collega gezocht (x/v/m)* in plaats van *collega gezocht (m/v)*, waar x verwijst naar non-binaire persoon;
- bij beroepsnamen kunnen er genderoverkoepelende vormen gebruikt worden: *administratief bediende* in plaats van *secretariaats-medewerkster/secretaresse/secretariaatsmedewerker*; *politiepersoon* in plaats van *politievrouw/politieagente/politieman/politieagent*; *leerkracht* in plaats van *lerares/leraar*;
- functies: *voorzittende* in plaats van *voorzitster/voorzitter* (Taaladvies, "Taal en gender: beroeps-, functie- en rolbenamingen").

4.4 CULTUUR EN GESCHIEDENIS

Het laatste gebied omvat cultuur, politiek en historisch geladen taal. Zoals in dit artikel aangegeven, is taal, cultuur-, tijd- en contextgebonden. Dat wordt ook in taalgebruik weerspiegeld. Menselijke kennis is gebaseerd op geschiedenis en ervaring maar er wordt ook naar de toekomst gekeken om oude fouten niet te herhalen. Dat geldt ook voor taalgebruik. Opvattingen die in het verleden probleemloos werden gebruikt, worden nu wel als problematisch gezien.

Hier worden enkele opvattingen gepresenteerd die vandaag worden gezien als niet politiek correct omdat ze vanuit een Eurocentrisch en Nederland-centrisch perspectief gezien worden waarbij de uitbuiting van bepaalde groepen mensen (door Europeanen vooral in de tijd van kolonialisme) niet in kaart wordt gebracht. De subjectiviteit van beschreven personen wordt ontkend of als minderwaardig gepresenteerd. Deze voorbeelden komen uit Nederlandse musea die steeds vaker besluiten om een nieuw verhaal te introduceren met het doel geschiedvervalsing te voorkomen, en niet uitsluitend het perspectief van de machthebbers te presenteren (One World):

- *de 17de eeuw* in plaats van *de Gouden Eeuw*,
- *tot slaaf gemaakt* in plaats van *slaven*,
- *een podium bieden aan* gemarginaliseerde mensen in plaats van minderheden *een stem of een gezicht* geven,
- *oorspronkelijke bewoners, oudste bewoners* in plaats van *inheemse bevolking*,
- *extreme uitbuiting of gedwongen arbeid* in plaats van *moderne slavernij*.

Musea die nieuwe beschrijvingen in hun collecties invoeren maken deel uit van de cultuursector die van grote invloed is op het bevorderen van inclusieve taal. Andere (cultuur)figuren, zoals media-instellingen, journalisten, wetenschappers, en andere invloedrijke organisaties zijn medeverantwoordelijk voor het verspreiden van nieuwe opvattingen.

4.5 MOGELIJKE PROBLEMEN BIJ INCLUSIEF TAALGEBRUIK

Ongeacht taalstructuren en landspecifieke aspecten, zijn er een aantal factoren waarom individuen inclusieve taal afwijzen. Een belangrijke factor is dat nieuwe en/of genderneutrale vormen in strijd zijn met taalgewoonten van sprekers en gebruik ervan enkele problemen kan veroorzaken (bijvoorbeeld *die/hen* voor non-binaire personen).³ Individuele reacties op genderneutrale taal (*Gender-Fair Language*) worden niet alleen veroorzaakt door de nieuwheid ervan, maar ook afhangen van de houding ten opzichte van genderarrangementen. Er wordt opgemerkt dat conservatieve politieke attitudes zowel worden geassocieerd met minder openheid voor nieuwigheid als met sterkere steun voor traditionele gender arrangementen (Staal Sczesny, Formanowicz en Moser 5).⁴ Dat wil zeggen dat er binnen een samenleving verschillende houdingen jegens het gebruik van genderneutrale taal kunnen zijn. Bovendien kunnen taalgebruikers angst hebben dat bepaalde woorden niet meer gebruikt zouden mogen worden. Inclusieve taal kan weerstand oproepen en daardoor tot polarisatie kan leiden, onder andere omdat taal gekoppeld is aan identiteit en emotie. Buitendien zijn niet alle taalgebruikers de taal op zo een niveau machtig om ervan bewust te zijn wat taal doet en welke lading met zich meedraagt (Taalunie).

³ Het gebruik van woord *hen* is ook in zijn oorspronkelijke betekenis heel problematisch onder nederlandstaligen. Zie: www.taaladvies.net/hen-of-hun-algemeen.

⁴ Nederland kan hier een uitzondering maken omdat sommige Nederlandse politici anti-migratie en nationalistisch conservatisme combineren met een progressieve houding ten opzichte van vrouwen- en LHBTIQ+-emancipatie en hun rechten, waardoor kunnen ze een groter publiek beïnvloeden.

Volgens de Taalunie gebeurt er te weinig wetenschappelijk onderzoek naar de concrete effecten van inclusief taalgebruik voor het Nederlands, en dat er te weinig gegevens beschikbaar zijn over hoe specifieke gecontesteerde woorden, uitdrukkingen of constructies door verschillende doelgroepen worden gebruikt en ervaren (Taalunie).

CONCLUSIE

Het is belangrijk om zich te beseffen dat de bovengenoemde strategieën voor inclusief taalgebruik werken als advies. Er wordt geen taalpolitie gevormd om ervoor te zorgen dat mensen taal juist gebruiken. Verschillende instellingen, zoals de Taalunie, het Vlaams-Nederlands Huis de Buren, de Code Diversiteit & Inclusie van het Nederlandse LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) houden zich bezig met onderzoek naar taalgebruik en met adviezen op dit terrein te geven. Het gaat om mensen bewust te maken van geladen taal en ze attent te maken dat bepaald woordgebruik voor sommige mensen uitsluitend kan werken. Het gaat eveneens om gezamenlijk het gebruik van inclusieve taal te observeren om volgende stappen te kunnen ondernemen.

Dit artikel is bedoeld als een introductie tot een breed probleem van inclusief taalgebruik in Nederland en kan als een basis fungeren voor vervolgonderzoek op dit terrein, zoals vergelijken van gevoelige gebieden in het Nederlands in Nederland en Vlaanderen en beschikbare taalpatronen in beide landen..

BIBLIOGRAFIE

- Akker, Robin van den, Alison Gibbons en Timotheus Vermeulen. *Metamodernism. Historicity, Affect, and Depth after Postmodernism*, Rowman & Littlefield International, 2017.
- Barker, Chris. *Studia kulturowe, Teoria i praktyka*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005.
- Blommaert, Jan, en Ben Rampton. "Language and Superdiversity." *Diversities*, vol. 13, nr. 2, 2011, pp. 1-21.
- Brillenburg Wurth, Kiene, en Ann Rigney, editoren. *Het leven van teksten. Een inleiding tot de literatuurwetenschap*. Amsterdam UP 2009.
- Buikema, Rosemarie, en Iris van der Tuin. "Three Feminist Waves." *Discovering the Dutch on Culture and Society of the Netherlands*, onder redactie van Emmeline Besamusca Jaap Verheul, Amsterdam UP, 2010.
- Hart, Joep de. "Wat ons typeert en wat ons bindt: het burgerperspectief: Analyse." *Sociaal en Cultureel Rapport 2019 – Denkend aan Nederland*, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2019.

- https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/monitors/2019/06/26/denkend-aan-nederland/SCR_H5.pdf.
- Marković, Ljiljana. "Beyond Binary Opposition: De-Gendering and Redefining Gender." *Facta Universitatis, Series: Linguistics and Literature*, vol. 2, nr. 10, 2003, pp. 403-414.
- Middelkoop, Anita. "Beste reizigers..." *NS*, 28 jul. 2017, nieuws.ns.nl/beste-reizigers.
- Roeters, Annette. *RNTL: inclusief taalgebruik*. Raad voor Nederlandse Taal en Letteren, 2021. www.taalunie.org/feeds/download/20211213-5-briefadvies-inclusief-taalgebruik-rntl-61c1c.pdf/Briefadvies%20inclusief%20taalgebruik_RNTL/original. Geraadpleegd op 10 nov. 2022.
- Saussure, Ferdinand de. *Kurs językoznawstwa ogólnego*. Vertaald door Katarzyna Kasprzyk, Wydawnictwo PWN, 2007.
- Szczęsny, Sabine, Magda Formanowicz en Franziska Moser. "Can Gender-Fair Language Reduce Gender Stereotyping and Discrimination?" *Frontiers in Psychology*, vol. 7, 2016, p. 5. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00025>.
- Waszink, Vivien. *Dat mag je óók (al niet meer) zeggen, Welke woorden kunnen? En welke juist niet?* Genootschap Onze Taal, 2022.

GERAADPLEEGDE WEBSITES

- www.taalunie.org/over-de-taalunie/-/wie-wij-zijn. Geraadpleegd 31 jan. 2023.
- www.taaladvies.net/taal-en-gender-verwijswoorden-voor-vrouwen-mannen-en-non-binaire-personen-algemeen. Geraadpleegd op 3 feb. 2023.
- www.taaladvies.net/taal-en-gender-beroeps-functie-en-rolbenamingen-algemeen. Geraadpleegd op 1 feb. 2023.
- www.oneworld.nl/lezen/politiek/met-deze-taal-stoppen-we. Geraadpleegd op 2 feb. 2023.

INCLUSIEF TAALGEBRUIK IN NEDERLAND

Abstract

Dit artikel tracht een overzicht van patronen en methoden voor inclusief taalgebruik in Nederland en de redenen ervoor te presenteren. Het te analyseren materiaal is afkomstig uit publiek debat over inclusieve taal in Nederland dat de hedendaagse trend naar de inclusiviteit beantwoordt. Door het koppelen van materiaal aan metamodernistische theorie probeer ik laten zien dat inclusief taalgebruik een methode is voor het omschrijven van de hedendaagse realiteit met behulp van het overbruggen van de kennis (uit het verleden) naar de dingen welke mensen we in hun dagelijks leven ervaren en ervoor te zorgen dat niemand in die narratie uitgesloten wordt. Met andere woorden zorgt inclusief taalgebruik ervoor dat er geen onderscheid tussen mensen gemaakt wordt op basis van sekse, ras, geloof, leeftijd, of seksuele voorkeur. Naast een aantal beschikbare methoden voor inclusief taalgebruik worden hier ook mogelijke problemen gepresenteerd die erbij kunnen ontstaan.

Trefwoorden: inclusiviteit; taalgebruik; inclusief taalgebruik; inclusieve taal; insluiting; diversiteit; metamodernisme

UŻYCIE JĘZYKA WŁĄCZAJĄCEGO W HOLANDII

Streszczenie

W niniejszym artykule podjęto próbę przedstawienia przeglądu wzorców i metod używania języka włączającego w Holandii oraz przyczyn ich wprowadzania. Materiał do analizy pochodzi z debaty publicznej na temat języka włączającego w Niderlandach, która odpowiada na ogólny współczesny trend inkluzywności. Łącząc materiał z teorią metamodernistyczną, staram się pokazać, że język inkluzywny jest metodą opisu współczesnej rzeczywistości poprzez łączenie wiedzy (z przeszłości) z tym, czego ludzie doświadczają w swoim codziennym życiu, dzięki czemu nikt w tej narracji nie zostaje wykluczony. Innymi słowy, użycie inkluzywnego języka zapewnia, że nie ma rozróżnień między ludźmi ze względu na płeć, rasę, religię, wiek czy preferencje seksualne. Oprócz niektórych dostępnych metod użycia inkluzywnego języka przedstawiono tu potencjalne problemy, które mogą się z nim wiązać.

Słowa kluczowe: inkluzywność; język; język włączający; włączenie; różnorodność; metamodernizm

INCLUSIVE LANGUAGE USE IN THE NETHERLANDS

Summary

This article attempts to present an overview of the patterns and methods for inclusive language use in the Netherlands and the reasons behind it. The material for the analysis comes from public debates about inclusive language in the Netherlands in response to the contemporary trend towards inclusivity. By linking the material to metamodernist theory, I try to show that inclusive language is a method of describing contemporary reality by linking knowledge (from the past) to those things people experience in their daily lives, and therefore ensure that no-one is excluded in that narrative. In other words, inclusive language does not make distinctions between people based on gender, race, religion, age, or sexual preference. Aside from several available methods of inclusive language use, potential problems that can occur in such language use are also presented.

Keywords: inclusivity; language use; inclusive language use; inclusive language; inclusion; diversity; metamodernism